

דומה לזה אצל אל-גריקו, – הצייר הספרדי הגדול. בן המאה ה-17 –
 על-ידי פגימה בכח הראות שלו).

יהיה מה שיהיה: ליברמן נשאר נאמן לחוק האמנות: שלא להתקרב ביותר אל העצם המצויר. יש אומרים שבכוונה התעלם מן האישיות, ופרידלנדר בספרו על ליברמן גודר את הדבר במשפט כזה: "נמנע הוא מלתאר כל מה שמושך את לבו ונכנס לחוג רצונו". וכוונתו שם אל הנשים. תמונות-האשה של ליברמן, המעידות על כך שהוא רוצה להשתמט מכל הפעלה יתרה, סכנה הצפויה לצייר דוקא אצל האשה. והלא דבר הוא, שרוב 160 הפורטרטים שלו – כמעט ארבע חמישיות – הם ציורי אנשים.

אבל: יש בפרישה זו מן הנושא המפעיל ומן הפרט הטפל אולי יותר מבכל דרישה אליהם. כי היא נובעת, אם גם ממקור הנדמה לנו כבלתי-אמנותי, הרי ממעין טהור של אישיות זכה וישרה. אינו אוהב את ההפלגה מפני שהוא שונא כל דבר המתנגד לפרישות וסרבנות. איש ה-צבא, רגש הפרט שלו – מקומו במסתרים. חשוד הוא. שמא לשם הצגה הראהו...

בכלל, בולטת אצלו התיחסות של חשדנות כלפי אלה שהוא מכיר אותם גם מבפנים. לכן הוא בורת מסביבת האמידים הברלינאים ומצייר את הולנדיה, אכריה קצביה ועגלוניה. שם אין לו אלא מה שעניו רואות. מה שאין כן בברלין. שם גם הלב יודע...

מטעם דומה לזה המיר ההולנדי וון גוג את ארץ מולדתו בגליל פרובנציה. ומטעם המתנגד לזה בתכלית הנגוד ביחורים להם רוב ציירינו העכרים את הנושא שהם מכירים אותו היטב, שאת רגשותו ואת רגשותיו הם רוצים להראות: את הרחוב שלהם ואת טפוס העירה שלהם...

הוא נגרר אחרי המראה הטפסי, שלכאורה אין בו משום סודות-הנפש כמוסים, אחרי התנועה הפשוטה של עבודת בעל-המלאכה, אחרי החזיון הבהיר של מורטות-אוזים, קולעי-סלים, מטליאות-רשתות, כובשות-פירות, בית-למוד לתפירה, בית-ספר לפעוטות, אוצר של פשתן וכדומה. ובכל אלה אינו משתדל להראות

מכס ליברמן סטודיה ל"איוב" Max Liebermann

את האופי המיוחד של הנושא. את האינבידואליות, אלא דוקא: את חצד השוה שבכל באי-עולם. כך נעשה הוא לפשטן הגדול: ככה הנהגו מי שכל נושא שוה בעיניו, מי שרק כוח הסתכלותו הוא המוליך אותו ולא מגמותיו הצדדיות, שאין להן מגע ישר את אמנות הציור גופה. המבורג.

מכס ליברמן גן-ונונה Max Liebermann

Copyright by Franz Hanfstaengl, Munich